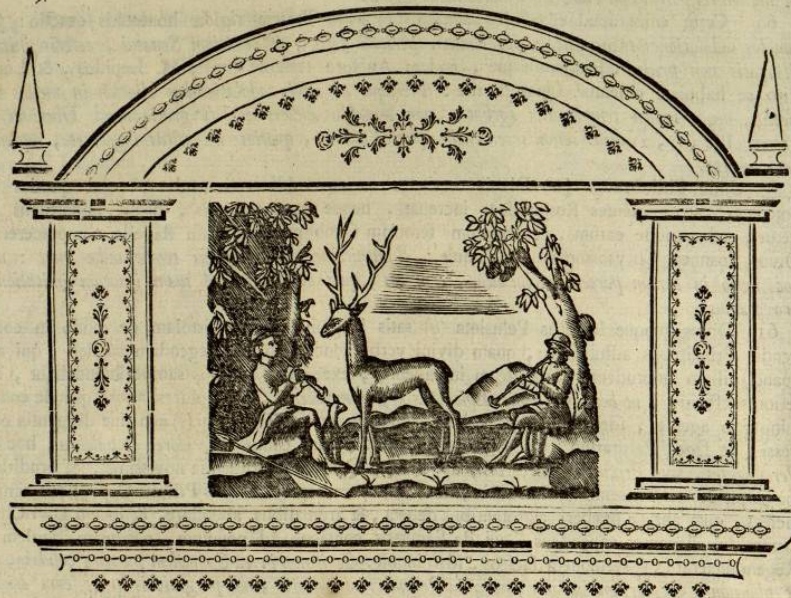

EMBLEMA L.
ADULATORES FUGIENDI.

Impiger aetherea Cervus fugit ocyor aura,
Ocyor atque Noto, Turturis ala secat.
At capitur Cervus, capitur quoque ab aucupe Turtur,
Dulcisonos capiens stultus uterque dolos.
Te capit, ò Princeps, Te fascinat improbos ille,
Blanditiis pleno gutture dulce sonans.

COMMENTARIUS.

1 **U**i veritatem aded cupiendam, atque amandam Principibus dixi, satis simul dixisse videri potero, quo studio Adulationem, ei omnino contrariam, fugere debeant, & tam in suis Consiliariis, quam in ceteris Aulicis, insectari. Ceterum quoniam hæc lues in ima eorum præcordia frequenter obrepit, & fallaci laude seducit, arbitror è re esse, si ex multis quæ de ejus cautione, & detestatione à multis passim tradita sunt, aliqua subtexuerim, quibus longè procul à suis Palatiis eliminandam suadeam, ubi magis quam alibi commorari, vel ipsum ipsius nomen ostendit, quod secundum aliquos (a), non tam ab *Adladando*, quam ab *Adulando* sumptum videtur, quod in Aulis perversum hoc assentationis, & lenocinationis vitium exerceri, ac dominari potissimè soleat, & nocentiores effectus producere.

2 Unde illud Alciati (b):

Regia quem morem Principis omnis habet.

Et quod in Proverbi Salomon (c) dixit: *Stellio nititur manibus, & moratur in domibus Regum.*

(a) Plutarc. de dignit. adulat. Senec. lib. 8. epist. 3. cap. 2. & alii passim.
Robert. serm. 12. Sarisb. in Pollicrat. lib. 3. Brusson. lib. 5. cap. 9. Theat. verb. Adulatio, Fiesac. de idol. polit.

(b) Alciat. Emblem. 35.
(c) Proverb. 30. 28.

Quo symbolo, ut post Expositores ibidem, Noster Saavedra Fajardus (d) observat, Adulatores exprimere voluit, qui huic animali similes sunt, (de cujus natura multa Aristoteles (e), & Plinius (f) scribunt) circa aularum quippe fores, & forium cardines versari consuevit, coloremque & pellem faciliè mutat, variisque aliis dolis technisque utitur, quæ Jurisconsultis (g) causam dederunt, ut dolosum fraudatoriumque omne crimen, quod proprium nomen non haberet, *stellionatum* appellarent.

3 Idem quoque de eisdem Adulatoribus Tacitus (h) sentit, dum inquit: *His omnia Principum honesta, atque inbonesta laudare, moris esse, cumque ipsorum potius fortuna, quam cum ipsis loqui, ita compositos, ut ex eventu rerum adversa abnuant, vel prospera agnoscant, veri non faciant, seu suspensa, & quò ducantur inclinatura, respondeant.* Et ut Sejanus (i) faciebat: *Spes ac vota sua, non prius ad Deos, quam ad Principum aures se se conferre testentur.*

4 Plinius Junior (k) dum aureum sub suo Trajano seculum, cum superioribus comparans, ita inquit: *Jam etiam, & in privatorum animis exoleverat priscum mortalium bonum Amicitia. Cujus in locum migraverant assentationes, blanditiæ, & pejor odio amoris simulatio. Etenim in Principum domo nomen tantum amicitie inane irrisumque manebat.*

5 Et Q. Curtius (l) eos Perpetuum Regum malum appellans, quorum opes sæpius assentatio, quam hostis evertit. Velejus Paterculus (m) inquit: *Semper magnæ fortunæ comes est adulatio.* Nicetas, (n) quod *Aule in perniciem suam eos alunt; laudatores malorum, bonorum justitiam simulantes.* Constantinus Imperator, qui, Aurelio Victore (o), & Nicephoro Callixto (p) testantibus: *Spadonum, atque assentatorum in Principum aulis tantus erat hostis, ut eos tineas, atque sorices Palatii appellare crebrò solitus esset.* Et Rex Aragonum Alfonsus I. qui ut refert Panormitanus (q): *Adulatores Pestem Principum appellare consuevit, & variis interdum pœnis, & cruciatibus affecit.* Et ceteris adhuc melius Polybius (r), sic inquit: *Novus quippè modus calumniæ inventus est, non vituperando, sed laudando, famæ ac commodis hominum insidians. Quod vitium in aulis Principum ortus, usque aded inolevit, ut ea loca, tanquam proprias quasdam sedes, sibi videatur elegerit.* Et Petrus Blesensis (s) dum ait: *Illi soli ad Magnatum gratiam admittuntur, qui palpant blanditiis, & aures famæ bibulas calice Babylonis inebriant. Ampliant eos beneficiis quos torquere debuerant, & à præsumptione adulandi supplicitis deterere.*

7 A quibus non dissentiens Themistius, ut idem Nicephorus (t) narrat, cum videret Joviani Romanorum Imperatoris Aulam assentatoribus refertam esse, perfacete atque luculenter illos irridens: *Ex moribus deprehendi (ait) purpuram ipsos magis quam Deum colore: nec aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium aded momentum restente.*

8 Quod dictum Socrates (u), Imperatori Juliano tribuisse comperitur. Eum enim convenit aliud Regis Alfonsi Aragonii apud Panormitanum (x), qui interrogatus, quos sibi fidos Consiliarios putaret, eos respondit: *Qui non ipsum magis, quam Deum timerent.*

9 Multus quoque, & satis elegans in describendis palponum simulationibus, & adulationibus est Juvenalis (y) per integram satyram, præcipuè dum inquit:

*Quid quod adulandi gens peritissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici;
Nocete dieque potest alienum sumere vultum,
Concutitur, flet, si lachrymas conspexit amici,
Si dixerit astuo, sudat.*

10 De quorum etiam ridiculis hac de causa figmentis, & commentis, plurima, satis Lectori jucunda, congestit Athæneus (z) infinitæ lectionis scriptor. Sed omnes excessit perfidus ille Ecebolius Sophista, qui, ut Socrates (a) narrat, regnante Constantino, ut gravior esset Imperatori, jungi voluit, inserique commercio Christianorum. Postea regnante Juliano Apostata, aplausit hujus impietati, rursusque palam hostis factus Christianorum, adjuvit sævitiam adversus eos. Sequitur Jovinianus, hunc ut placaret iratum, rediit ad Christianos, Religionum speciem semper ad tempora & dominos accommodans.

11 Et propter gravia damna, quæ ex ejusmodi adulationibus oriuntur, meritò Ovidius

(d) Saaved. Empres. 48. ex pag. 322. quem etiam vide pag. 306.

(e) Aristot. de hist. anim.

(f) Plin. lib. 30. cap. 10.

(g) L. 4. & per tot. D. & C. de crim. stellionat.

(h) Tacit. 2. & 11. annal. & hist. 2. & 3.

(i) Idem Tacit. 4. ann.

(k) Plin. Jun. in Paneg.

(l) Q. Curt. lib. 8.

(m) Patere. lib. 2.

(n) Nicet. in Andron. lib. 7.

(o) Aurel. Viêt. in Constant.

(p) Niceph. in hist. Eccles. lib. 8. cap. 5.

(q) Panorm. de dict. & fact. Alfons. I. lib. 1.

(r) Polyb. in suis hist.

(s) Blesens. epist. 77.

(t) Niceph. lib. 10. cap. 42.

(u) Socrat. in hist. Eccles. lib. 3. cap. 21.

(x) Panorm. de dict. Alfons. lib. 2.

(y) Juven. satyr. 3.

(z) Athen. lib. 6.

(a) Socrat. lib. 3. hist. Eccles. cap. 11.

dus (b) dicere potuit:

Impia sub dulci melle venena latent.

Seneca (c): *Habet suum venenum blanda oratio.* Salomon (d): *Meliora sunt amici verbera, quam inimici blandimenta; melliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulentia oscula blandientis.* Isaias (e) *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.* Ecclesiasticus (f) *Melior est à sapiente corripi, quam stultorum adulationibus decipi.*

12 Eoque progreditur D. Hieronymus (g), ut esse hostes, & scintillas diaboli dicat: & plus nocere linguam adulatoris, quam gladium prosequutoris. Quos Anaxilas apud Athenæum, & alios (h), *Vermes divitum* appellare solebat, Diogenes Cynicus, sive ut alii (i) malunt, *Antistenes, corvos, & corvis pejores*, quoniam hi morticina tantum modò consecantur, illi etiam num vivos bonosque laniatu pestifero excarnificare non desinant. Bion quoque, apud Laërtium (k), & Plutarchum (l), interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? *Si deferis* (inquit) *percontaris, Tyrannus, si de mitibus, aut cicuribus, Adulator.*

Huicque respiciens Jacobus Billius (m), sic habet:

*Non inter cicures palpone nocentior ulla est
Bellua: nec quæ plus gignat in orbe mali.
Vix etenim est ullus, cui non per verba propinet,
Quæ magis sunt ipso dulcia melle, necem.
Ac licet extincto corvus se corpore pascat,
Corporibus vivis abstinet ille tamen.
Scvior at contra palpo, nec parcat ademptis:
Ac vivos blandis morsibus usque petit.*

Cujus similitudinis vis gravior, certiorque reddetur, si animadvertamus, apud Græcos valdè quoque corvorum, & adulatorum nomen simile esse, cum ille *Corax* iste *Colax* vocetur.

13 Sunt etiam qui Canibus, Scorpionibus, Apibus, Harpiis, Hyenis, Lupis, Lolligini pisci, & aliis animalibus satis appositè eosdem adultores similes faciant, & apotissimè Auctor Anthologiæ messoribus comparat, qui aristas, quas una manu cordi, ac pectori applicare videtur; altera, admota falce, succidunt.

14 Noster autem Alciatus (n), qui ceteris Emblemariis palmam præripuisse videtur, sub Chamæleontis illos figura depingit, de cujus natura latè Plinius (o) scribit, & similes in utriusque mores his carminibus exprimit,

*Semper hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram
Reciprocatur Chamæleon:
Et mutat faciem, varios sumitque colores,
Præter rubrum, vel candidum:
Sic & adulator populari vescitur aura,
Flansque cuncta decorat;
Et solum mores imitatur Principis atros,
Albi, & pudici nescius.*

15 Ad quam similitudinem Polypus quoque pertinere videtur, qui, ut Plinius (p), & alii (q) scribunt, presequentibus piscatoribus se se petris affigit, & cuicumque petra adhæserit, ejus colorem corpore imitatur, ne deprehendi queat, & quem demergere parat, amplectitur: unde adultores, & homines sua natura versatiles, quique juxta illud Pindari:

Proque loco nunc hunc fieri, nunc expedit illum.

Polypos appellari, & Polyphi mentem obtinere dici, pluribus, in his Adagiis, Erasmus (r) confirmat, qui allegare potuit Philem, Græcum Poëtam non extremi nominis, à Joanne Filesaco (s) relatum, qui Tharandrum, Scythiæ feram, in colores mille pilos suos convertere, tradit, prout & Aulicos, de quibus loquimur, dum rem suam facere cupiunt, præstare videmus.

Quos

(b) Ovid. 2. *Trist.*
(c) Senec. in *proverb.*
(d) *Proverb. cap. 27. v. 6.*
(e) Isai. 3. 12.
(f) Eccles. 7. 6.
(g) Divus Hieronymus *Proverbior. 1. & supra Psalmus.*
(h) Athenæ. Theop. & alii apud Rbodig. lib. 20. cap. 32.
(i) Laert. lib. 5. cap. 1. Brusson. lib. 1. cap. 7.

(k) Idem Laert. lib. 1. cap. 6.
(l) Plutarc. in *Apoph.*
(m) Billius in *Anthol. sacra.*
(n) Alciat. *Embl. 53.*
(o) Plin. lib. 8. cap. 33.
(p) Plin. lib. 9. cap. 29.
(q) Lucian. in *serm. Menal. & Protei.*
(r) Erasm. in *Adag. pag. 81. & pag. 344.*
(s) Filesacus 2. *selectar. tractat. 1. capit. 6. pag. 35.*

16 Quos etiam pulchè Plutarchus (t) simiæ comparavit; hæc enim cum nesciat domum tueri, ut canis: arare, ut bos: onera deferre, ut asinus: omnium tamen actiones imitatur, ut recreet. Sic adulator, cum in rebus seriis nesciat esse usui, voluptatum minister est. Qua comparatione prius usus ut Aristophanes (u), simiari vocans eos, qui plebi assentantur, & obsecundant, & Græco verbo idem significare, *Simiari*, quod *Fallere* indicans.

17 Hincque item Hadrianus Junius (x), ostendere volens, adultores Reipublicæ graves, & ab ea puniendos expellendosque esse, leonem pingit, simiam unguibus dissecantem, his subjectis carminibus:

*Uleo, quem cæci vis lancinat effera morbi,
Sentit opem, si simium edat, citam:
Plponem, & dirum cycophantam, qui ejicit aula,
Rex, viru Regnum vacat gravi.*

Quod etiam Joachimus Cnæarius (y) brevius hoc Disticho clausit:

*Ipe sui est morbi Medicus leo. Vos quoque Reges,
Assentatores pellite spontè malos.*

18 Est quippè à Plim Æliano, & aliis Auctoribus (z) proditum, leonibus, quartana, ut solent, febris egrotantibus, nullum potentius præsentiusque remedium esse, quam si simiis vescantur, & earum se sanguine proluant. Unde dicti Auctores aptè deducunt, Principes, ad leonis imitationem, à mortis, quos in eorum Palatiis impostores, assentatores, & parassiti causare solent, dum semper d gratiam loquuntur, eorum auribus insidiantur, nullo melius modo sanari posse, quam sitales pestes aulis exturbent, & ut alter Augias, stabulum repurgent, & cum Hercule, ac Conantino, horum *Monstrorum domitores* dici mereantur.

19 Marcus Zuerius (a) Boxhornius novissimè, ut Aulam videamus, Sphingem triforme monstrum, in altero Emblemate, *Et unus, & omnia.* Sic insinuans, in Principum aulis, homines esse, qui ad omnia se componunt, & instar Protei, se in eas omnes formas mutant, quas sibi expedire cognoscunt. Quod invenio etiam apud Justum Reifenbergium (b), cum hoc Disticho:

*Mortuum horrendum, informe, ingens, sed fronte coruscum,
Sphinx, aula semper desidet ante fores.*

20 Antonius à Burgudia (c) aliud excogitavit; de Nympha Echo, ad voces hominis respondente, & hæc carmina subdit,

*Quis adulatrix, in tecum sentiat Echo?
Credere: Dea jurat in tua verba labor.
De Plaudo, hæc Laudo, dic Abhorreo, & Horreo reddet
Mima. Stupes? Omnis hoc parasitus habet.*

21 Idem quoque Aucto (d), Alciati vestigiis insistens, sub pictura Chamæleontis, sic habet:

*Hæc fera, candoris quæ nescia, cetera nullam
Non abit in speciem, te, para te, notat.
Ecipe candorem, fis omnibus omnia. Rectè:
Omnia si verè es omnibus, & nebulo es.*

22 Et iterum (e), pinens Crocodilum, cujus gingivas trochilus avis blandè demulcet, & interim hydrus per ipsius fauces ad intima penetrans, viscera morsu dilaniat, ita inquit:

*Non mulcet trochilus, subit hydrus & ilia vastans,
Rodit in expleta te, Crocodile, fame.
Mulcet adulator? scelerum subit hydrus, & acri
Dilanians morsu viscera, fert animam.*

23 Florentius Schoonhvius (f) sub pictura ejusdem Crocodili, qui, ut Plinius (g) ait, Nili animal, terra pariter ac flumine infestum, quem dilacerare statuit, insequentem fugit, fugientem sequitur, & ut facilius hominem fallat, eo conspecto, lachrymas solet emittere. Unde

(t) Plutarc. in *moral.*
(u) Aristoph. in *Com.*
(x) Junius *Embl. 22.*
(y) Joachim. Cnæarius. *cent. Emb. 8.*
(z) Plin. Ælian. de *var. hior. lib. 1. cap. 9. & de animal. lib. 5. cap. 39. Philo Str. in vita Apollon.*
(a) Zuer. *Emblem. 4.*

(b) Reifem. in *Emblem. Polit. 15. pag. 33.*
(c) Burgund. in *ling. viriis, pag. 45. Emb. 22.*
(d) Idem *Embl. 19. pag. 137.*
(e) Idem *Embl. 21. pag. 141. ex Gesnero.*
(f) Schoonh. *Embl. 39.*
(g) Plin. lib. 8. cap. 25.

de in Adagio (b) est, *Crocodili lacrymæ*; diffidendum ab his Aulicis palponibus monet, & vel nihil illis credendum, vel suspectis habendos, nec enim frustra Tragicus (i) exclamavit,
O vita fallax abditos sensus geris.

Et Mimografus (k) dixit,

Malus, ubi se bonum fingit, tunc est pesimus.

24 Horoscus Covarruias (l) Mercurium pingit, Argum, licet centoculum, suo modamine dormire facientem, ut ei posset vaccam sufucari, atque, sub hac fabula adultores intelligi, qui suis blandimentis Principum oculos, & mentes excæcant:

*Que al mas despierto engaña de ligero,
 El dulce son del falso lisongero.*

Subditque ex Xenophonte (m), Sirenum cantus apud Homerum, Mythologicè de eisdem adulationibus accipiendos.

25 Ego verò ex multis quæ possem, hoc, quod cernis, Emblema selegi, ceteris (iudicio meo) ad rem, de qua agimus, congruentius, ex naturali turturum aliarumque avium, & cervorum proprietate deductum, quos quasque, ex Plinio (n), & aliis Auctoribus notum est, ab aucupibus, & venatoribus, fistulis, & aliis instrumentis musicis, ita infatuari, ut volatum, ac cursum obliviscantur, & facili negotio se capi & comprehendere sinant; prout & illis contingit, qui se blandis adulatorum vocibus, dolosisque concentibus deliniri mulcerique patiuntur. Quod inter sua Hieroglyphica jam pridem Pierius (o) Valerianus inseruit, & ante eum satis insinuavit Dionysius Cato (p), in uno ex suis Distichis dicens:

*Noli homines blando nimium sermone probare,
 Fistula dulce canit, volucrum dum decipit auceps.*

Et ille, qui id ipsum, sub leoninis, quos vocant, versibus ita complexus fuit:

*Non bene creduntur, nimium qui blanda loquuntur,
 Decipiuntur aves, per cantus sepe suaves.*

26 Et de Cervis agens, aliud Emblema formavit Jacobus Bruchius (r) cervum depingens, veloci suo cursu uti nitentem, frustra jam tamen, pedibus ac tarde, ac manibus illaqueatis. Carmina, quibus illud donavit, hæc sunt:

*Fide, vide tutò cui possis fidere: sepe
 Nomen amicitie magna pericla tulit.
 Insidias fugeret cervus, ni sponte dedisset
 Stringendos, vocis captus amore, pedes.*

27 Pastinacas quoque, Murænas, Paguros, Thrissos, & alios pisces, eodem astu, ac cantu facile à piscatoribus capi, latè Ælianus (t) recenset, à quo habuit Nicolaus Causinus (u) hinc inferens, tales esse, qui se blandis adulatorum vocibus commodant, ridendoque in exitium ruunt, & quod ait Satyricus,

Non unquam reputant, quanti sibi gaudia constant.

28 Planè in serpentibus, & aspidibus idem contingit, sed hæc quia prudentiores sunt in sua generatione, ne cantibus & beneficiis hominum illaqueantur, extremo caudæ suas aures obturant, & naturali instinctu, suam conservationem edocet, se adversus incantatores præmuniunt, ut Regius Psalter (v) his verbis ostendit: *Furor illius secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ, & obturant aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.* Quo loci eas *surdas* appellat, non quòd natura sint surdæ; sed quòd se eo, quo dixi, modo surdas efficiant.

29 Quem pariter Reges, ceterique Magnates servare debent, vel longè à suis auribus, atque aulis omnes assentatorum, palponum, ac parasitorum genus ablegare. Alioquin enim, velint, nolint, horum incantationibus subjacebunt, quas hob humanæ naturæ fragilitatem cæcumque amorem sui, pauci sunt qui non gratanter accipiant, illud Senecæ (x) documentum verisimum esse propriis periculis experiantur: *Citò nobis placemus, si invenimus, qui nos bonos viros dicant, qui prudentes, qui sanctos. Non sumus modica laudatione contenti; quidquid in nos adulatio sine pudore*

(b) Erasm. in hoc Adag.

(i) Seneca.

(k) Pub. Syrus. in Mimog.

(l) Horosc. Emblem. 13. lib. 2. fol. 25.

(m) Xenoph. de fact. & dict. loc.

(n) Plin. lib. 8. cap. 42.

(o) Pier. lib. 53.

(p) Cato in Distic. lib. 1.

(r) Bruch. in symb. 27.

(t) Ælian. lib. 1. de anim. cap. 39. & lib. 6. cap. 31.

(u) 32.

(v) Causin. in Polith. symb. lib. 8. cap. 60. pag. 463.

(x) David Psalm. 57. 5. 6.

(y) Senec. epist. 60.

concessit, tamquam debitum prendimus, optimos nos esse, & sanctissimos affirmantibus assentimur; cum sciamus sepe illos mentiri. Adedque indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria maxime facimus. Et iterum (y): *Habent hoc in se naturale blanditiæ, etiam cum rejiciuntur, placent, sepe exclusæ, novissimè recipiuntur.*

30 Quæ loca nescio an videri, sed certè satis premit Divus Hieronymus (z), sive, ut alii putant, Paulinus, in illa epistola, quæ ad Celantiam inscribitur, inquit: *Adulatores quoque assentationes, & nota blandimenta fallaciæ, velut quasdam pestes animæ fuge. Nihil est, quod tam facile corrumpat mentes hominum; nihil quod tam dulci, & molli vulnere animam feriat. Unde & quidam Sapiens ait, verba adulatorum mollia, feriunt autem interiora ventris, &c. Quæ est tanta levitas animi, quæ tanta vanitas, relicta propria conscientia, alienam opinionem sequi, & quidem fictam, atque simulatam? Rapi vento falsæ laudationis, gaudere ad circumventionem suam, & illusionem pro beneficio accipere. Rursusque alio (a) in loco sic habet: *Naturali ducimur malo, adulatoribus nostris libenter favemus, & quamquam nos respondeamus indignos, & calidus rubor ora profundat, tamen ad laudem suam intrinsecus anima letatur.**

31 Atque hoc planè est quod Salomon (b) consulit, inquit: *Si te laetaverint peccatores, non acquiesces eis;* quod secundum Bedam, & alios Expositores, idem est, ac si diceret, non esse acquiescendum Adulatoribus, qui nos ad mala perpetranda suis blandimentis pellicunt, & commissa, favoribus, & laudibus prosequuntur. Quibus præisse videtur Divus Gregorius Magnus (c), eandem expositionem his verbis, valdè ad rem nostram conducentibus, sequens, & ornans: *Hinc fit, ut incessanter crescat culpa favoribus nutrita: curari enim vulnus negligitur, quod dignum laudibus videtur, Unde bene per Salomonem dicitur, si te laetaverint peccatores, &c. Peccatores enim lætant, cum vel perpetranda mala blandimentis ingerunt, vel perpetrata favoribus extollunt.*

32 In eandem sententiam, postquam plura contra adulationem in suo elegantissimo Centone Policratici (d) Joannes Sarisberiensis Carnotensis Episcopus cumulavit, sic loquitur: *Populum, qui sibi credat habent assentatores, qui de se magis aliene linguæ acquiescat, quàm propriæ iudicio conscientie, dum se ipsum quilibet extra se querit, & nosse dedignatur, quàm si sibi curta supelles. Nil enim quod credere de se non possit cum laudatur, non modo Diis æqua potestas, sed quæcumque anima de fermento superbiæ intumescit.*

33 Suum quoque calculum supra dictis adjicit Cassiodorus (e), dum inquit: *Adulatio bland omnibus applaudit, omnibus salve dicit. Prodigios vocat liberales; avaros, parcos, & sapientes: lascivos, curiales; garrulos, affabiles; obstinatos, constantes; pigros, maturos, & graves. Hæc sagitta leviter volat, & citò insigitur. Et Petrus Blesensis (f) sic inquit: *Illud etiam apud Palatinos plurimum promovet conditionis adulatoriæ sortem, quòd etsi non omnes laudem appetant, nemo tamen renuit, aut contemnit oblatam.**

34 Neque omitti potest Petrus Ravenas (g), qui Palatia Principum, & adulationis damna plenius adhuc describens: hæc in verba prorupit: *Eliminat à Palatiis adulatio veritatem. Illi soli in Magistratum gratiam admittuntur, qui palpant blanditiis, & aures famæ bibulas calyce Babylonis inebriant. Bene cum Magnatibus ageretur, si scirent inter adulationem, & laudem distinguere; sed cæca laudis ambitio, plus credens aliis de se ipso, quàm sibi, utrumque decipit indistinctè; Amplians eos beneficiis torquere debuerant, & à presumptione adulandi supplicis terrere. Mordacissimus detractor in absentia nihil principaliter proponit, nisi quòd placere existimat. Verba oris ejus iniquitas & dolus: cum enim sal correctionis in omni sacrificio acceptetur à Domino, mel in omni sacrificio reprobat.*

35 Et relictis innumeris aliis, quæ de cognoscenda, cavenda, & detestanda Adulatorum aliorumque Aulicorum conditione, & quàm sit, ac semper frequens, damnosa & antiqua hæc in omnibus Palatiis Principum pestis, ultra Policraticum (h) omninò legendum, novissimè, & latissimè Canonherius (i), Lipsius (k), Filesacus (l), Schildius (m), Buxhornius (n), & alii (o) passim adducunt, audiant illi, vice ac voce omnium precor, Marcum Prætorium (p), his eosdem carminibus admonentem:

*Sit procul à nostri generosa Principis aula
 Mollis adulator, veri simulator, & arte*

Pp

Psa

(y) Idem lib. 4. natur. quæst.

(z) Div. Hierom. epist. ad Celant.

(a) Idem Hieron. in epist. 22. ad Eustoch.

(b) Salom. Proverb. 1. 10.

(c) Div. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 25.

(d) Policrat. lib. 3. cap. 4.

(e) Cassiodor.

(f) Blesens. epist. 77.

(g) Petr. Ravenas in quadam epist.

(h) Policrat. de Curm. lib. 3. per totum.

(i) Canonher. in Aphor. polit. ex pag. 853. ad 874.

(k) Lipsius in monit. polit.

(l) Filesac. 2. select. in Eurip. sec. cap. 6. & seqq.

(m) Schild. ad Tacit. exercit. 5.

(n) Buxhor. Emblem. 4.

(o) Camerat. 1. tom. subcis. cap. 87.

(p) M. Prætorius de Princip. prudent. lib. 2.

Palponum instructus, fides qui sumere vultas
Albaque de nigris, deque albis nigra vicissim
Verborum phaleris, & fando reddere norit.
Hoc hominum exitiale genus, quam sæpe ruinas
Regibus, & Regnis peperit clademque supremam.
Has tibi technas, latebrosi has pectoris artes
Indagans noster Princeps, fraudisque dolique
Jam gnarus, faciles non det gnathonibus aures.
Nec temerè hunc credat, sibi qui blanditur, amicum,
Qui semel astuta te voce fefellerit, idem
Fallendi fuerit quoties occasio faller.

36 Quod si fortè proletarios monitores dedignentur, & clasicos, aut Basilicos ambient, audiant Dionem Chrysostomum (q), qui adultores ejuscemodi per similes esse contendit iis, qui probam monetam adulterare, vel falsum testimonium dicere solent, quos tot leges severissimè damnant.

37 Audiant Alexandrum Magnum, qui cum ab assentatoribus seductus, se Deum existimaret, tandem gravi vulnere saucius, eorum imposturam agnoscens, in hæc verba, referente Curtio (r), prorupit: *Se quidem Jovis filium dici, sed corporis egri vitia sentire.* Sive ut Plutarchus (s) ait, versum Homeri (t) usurpans, cujus librum sibi familiarissimum habuit:

Hic sanguis non diis, ut solitus manare beatis.

38 Audiant Julianum Imperatorem, aulæ peritissimum, dicentem (u): *Eos, qui simulatione aulica laudant, majore odio prosequi, quam inimicissimo, Principisque naturam optimam à proximis depravari.* Siquidem teste Seneca (x) malignus comes, quamvis cordato, & simplici, rubiginem suam affricat.

39 Audiant Flavius Vopiscum (y) quærentem, quæ res quidem malos Principes faciat? si-bique respondentem: *Jam primum nimia licentia, deinde rerum copia; Amici præterea improbi, satellites detestandi, Eunuchi avarissimi, Aulici, vel stulti, vel detestabiles, & (quod negari non potest) rerum publicarum ignorantia.*

40 Audiant denique summa, quibus scribimus, Calpurnia, Urbanum VIII. Pont. Max. qui pro meritis ad summum dignitatum culmen ascendit, & hæc ferè, quæ diximus, omnia, hoc elegantissimo carmine, veluti in compendium redegit (z):

*Cui sensa mentis providus abdita
Rex credat? aut quos carerit? omnium,
Sincera, seu fallax, eodem
Obsequio tegitur voluntas.
Fugit Potentum limina veritas
Quamquam salutis nuntia: nauseam
Iroisa proritat, vel iram,
Sæpe magis juvat hostis hostem.
Eltus sagitta Rex Macedo, videt
Non esse prolem se Jovis. Irrita
Xerxem tumentem spe, trecentis
Thermopylae cobibent Sarissis.
Docentque fructum clade, quid Aulicis
Sint verba plausus. Ut nocet, ut placet
Stillans Adulatrix latent
Lingua favos madidos veneno.
Hæc in theatri pulvere barbariam
Infectis atro sanguine Commodum,
Probrisque fedavit Neronem,
Perdidit illecebris utrumque.
Artes nocendi mille tegit dolis
Imbuta. Quis tam lynceus aspicit
Quid viret? Intentus canentis
Mercurii numeris sopore.*

(q) Dio Chrysost. orat. 3. de Regno.

(r) Curt. lib. 8. cap. 20. optimè Senec. lib. 8. epist. 3.

(s) Plutarch. in vita Alexand.

(t) Homer. Iliad. 5.

(u) Julian. Imper. in Misopog.

(x) Senec. epist. 7.

(y) Vopisc. in Aurelian.

(z) Mattheus Barbar. in suis carmin.

Cen-

Centena claudunt lumina, sensibus
Abreptus, aures dum vacuas melos
Demulcet, exemplum peremptus
Exigui grave præbet Argus.

43 Quæ cum ita se habeant, par est, ut Principes, tot testimoniis, & exemplis moniti, atque muniti, tandem agnoscant, bonum quidem esse laudari, sed præstantius, esse laudabiles; Pessimumque (ut Tacitus (a) inquit) inimicorum genus, adulatoriè laudantes; quorum blandam orationem, non ex animo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, Diogenes apud Laërtium (b), melleum laqueum vocare solebat. Neque eo, ut nostri Emblematis aves, & cervi, irretiantur, sed irriterentur potius, & axasperentur, ubi dolosum senserint melos, ut leopardus facere solet, de quo quidam post Gesnerum (c) novissimè dixit:

Efferat hanc crebro vox quoque blanda feram.

Et, ut Æneas Sylvius (d) Sigismundum Imperatorem fecisse commemorat, dum uni ex suis Proceribus, se supra modum laudanti, & Diis similem esse dicenti, alapam inflixit; quærentique illi: *Cur me celis? Cur tu me mordis?* Imperator respondit.

44 A quo non absimilis, invictus, & in omnibus Maximus, noster Carolus V. cum per Lutetiam transiens, honorificentissimè exceptus, & in publica concione valdè laudatus esset, oratoris benevolentiam rependit, laudes verò sibi tributas, non tamquam veras, sed tamquam com-monoriaris, qualis ipse esse deberet, prudenter & humanè, se suscipere dixit (f).

45 Ac planè quia pauci ex Regibus eo sunt ingenio, ut vera audire soleant, vel cupiant, veluti in proverbium illud Carneadis (f) abiit: *Nihil ab eis rectè disci, præter artem equitandi;* propterea quòd solus equus, quoniam Principis, aut plebei discrimen non senti, adulari nescit, & à se omnem sessorem excutit, qui benè ejus dorso insidere non noverit. Quòd haud dubiè respexit Alciatus (g), dum nobili suo Emblemate *Adulari nescientes*, per ferocem equum, & ei insidentem hominem signat, his subjectis carminibus:

*Scire cupis dominos toties cur Thessalis ora
Mutet, & ut varios quærat habere Duces?
Nescit adulari, cupiamur obtrudere palmam:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingonius sonipes, dorso excutit omnem,
Qui moderari ipsum nesciat Hippocomon.
Nec scire tamen Domino fas: ultio sola est,
Dura ferum ut jubeat ferre lupata magis.*

46 Et ob eandem etiam causam Demetrius Phalereus apud Stobæum (h), Ptolomæum Regem hortatur, ut libros de Regno scriptos, emeret, ac legeret; & Rex Aragonius Alfonsus apud Panormitanum (i), optimos Consiliarios, & quibus magis delectaretur, *Mortuos* esse dicebat, de eisdem nimirum libris intelligens, quia adulari nesciunt, & sine metu, sine gratia, sine furo, omnia, quæ ab illis audire, vel discere volumus, fideliter & candidè nobis aperiant, & ut benè in quadam epistola addit Erasmus (k) *Arcana ipsi sua celant numquam, commissa summa cum fide continent, nihil foras, quæ liberius inter familiares solemus, renuntiant: vocati præstò sunt, invocati non ingerunt se; jussi loquuntur, injussi tacent: loquuntur quæ volēs, quantum volēs, quod volēs: nihil assentantur, fingunt nihil, nihil dissimulant: vitia tua tibi liberè indicant, nemini obtrahant, aut jucunda dicunt, aut salutaria, secundis in rebus moderantur, consolantur in afflictis, cum fortuna minimè variantur: in omnia pericula te sequuntur: ad extremos usque rogos perdurant, nihil ipsis inter illos candidius.*

47 Verus quoque liber erit, se ipsum inspicere, & illud Catanculi (l) meminisse,

*Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento,
Plus aliis de te, quam tu tibi credere noli.*

Nam, ut præclare Cicero (m) docet: *Assentatio quamvis pernitiosa sit, nocere tamen nemini potest, nisi ei, qui eam recipit, eaque delectatur. Ita fit, ut is assentatoribus patefaciat aures suas maximè, qui ipse sibi assentatur, & se maximè ipse delectat.*

Pp2

Ce-

(a) Tacit. in Agricol.

(b) Laert. lib. 6.

(c) Gesner. de quadr. & Burgund. in vitis ling. Em-blem. 33. pag. 73.

(d) Æneas Sylv. in notis ad Panorm. lib. 1.

(e) Cithraus & alii in vita ejusd. Caroli.

(f) Plutarch. de dignosc. adul. Minoes ad Alciat. Em-

blem. 33.

(g) Alciat. Emblem. 35.

(h) Stob. term. 46.

(i) Panorm. lib. 3.

(k) Erasm. cent. 7. epist. 12.

(l) Cato lib. 1.

(m) Cicero. in Lælio, sive de amicis.

300
48 Ceterum quoniam Regiæ domus, non minus Delatoribus, quàm Adulatoribus, frequentissimè patent, & æquè, aut sæpè gravius, illi, quàm hi, Regibus & Reipublicæ damnosi esse solent, pariter quoque curare debent, ut hæc hominum vitia procul à suis auribus, & oculis eliminent, qui nulla necessitudine cogente, suis commodis, vel odiis, aut invidiis, deservientes, ex optimorum calamitate sua incrementa venantur, & falsa pro veris faciendè, & artificiosè suggerentes, & suadentes, tot excellentes, & divina virtute viros, invidiæ Principum, quasi victimas, objecerunt, ut multis aliis omissis, in Boëtio, & Symmacho ejus socero, sub Theodorico Gothorum Rege contigisse ex Procopio (n), & aliis, latè Camerarius (o) recensent. Addens qualiter Symmachi spectrum, eidem Theodorico apparuit, ejusque minantibus oculis, & monstrosa visione territus, succubuerit.

49 Horum Delatorum sub Tiberio, Domitiano, & aliis Romanis Imperatoribus, dolos, artes, imposturas, & damna hinc passim exorta, graviter in suis Annalibus Tacitus (p) refert & dolet: *Genus hominum publico exitio repertum, & pœnis quidem nunquam satis coercitum, quoddam in loco eos vocans: & in alio, Exitiabile, & vel ad primores Senatus; cum communi bonorum omnium confusione, & intimidation protensum.* Et iterum in vita Agricolæ (q), tradens quòd sub anterioribus Principibus per has inquisitiones, & loquendi, & audiendi commercium ademptum erat.

50 Et sanè actum esset ob hanc lucem de magnitudine Romana, nisi Trajanus, laudatissimus Princeps, ejus damna presentiens, hoc intestinum malum excinderet, exemploque suo ceteris, qui laudabiles esse cupiunt, exemplum relinqueret, delatores veluti piaculares publicæ sollicitudinis victimas, in bonorum omnium exultationem, suprà sanguinem noxiorum, ad lenta supplicia, gravioreque pœnas duci debere. Quod factum referens & extollens Plinius Junior, (r) sic inquit: *Congesti sunt delatores in navigia raptim conquisita, ac temporatibus dediti, abirent, fugerentque vastatas delationibus terras, ac si quem fluctus, & procella scopulis reservassent, hic nuda saxa, & in hospitale litus excoletet, ageret duram & ansiam vitam, reliquaque post tergum totius humani generis securitate, mareret.*

51 Trajanum in eodem supplicio Titus prævit, ut Suetonius (s) in ejus vita commemorat, & ad hunc, vel ad illum respicit Martialis in suo Amphitheatro dum inquit (t):

*Turba gravis paci, placideque inimica quieti,
Que semper miseris sollicitabat opes;
Truducta est Getulas (alii legunt Gyaris) nec capit arena nocentes,
Et delator habet, quod dabat exilium:
Exulat Ausonia profugus delator ab urbe,
Impensis utinam Principis amumeret.*

52 Verùm quoniam de his Delatoribus eorumque apud varios Principes præmiis, vel pœnis alii (u) plura dixerunt, hæc tetigisse contenti, ad alia transitum facimus, interim tamen duo alia Batilii (x) Emblemata, Adulatores pingentia, ac pungentia, & post hæc scripta reperta, super addentes. Quorum primum ex lupi scalpentis assellum, quem devorare parat, effigie formavit. Alterum verò ad nostrum Cervum alludens, & hoc Disticho claudens:

*Talis blanda jubant quem, & dulcia verba morantur
Assentatoris captus ab arte perie.*

EM.

(n) Procop. in Gothic. lib. 1. fol. 167.

(o) Camerar. 3. succisiv. cap. 56.

(p) Tacit. 4. & 6. Annal. & alibi passim.

(q) Idem in Agricola. in Præfat.

(r) Plin. Jun. in Paneg.

(s) Sueton. in Tito, cap. 8.

(t) Martial. in Amph. epigr. 4.

(u) Alex. Tirac. Menoch. Dempster. Osuald. Cajac. Petr. Gregor. & alii apud Amojam in Rubr. C. de delat. lib. 10.

(x) Batil. Emblem. 117. & 118.

EMBLEMA LI.
NOVUM OMNE CAVE.

*Non nisi pendente laqueo de gutture profert
Locrensi populo, qui nova jura dabat.
Funis vitam adimit, Patribus nisi dicta placerent,
Præmia sed pariunt, dicta probata, viro.
O si funis adest, si nex, si pœna fuisset,
Quàm minor arbitriis sedula turba novis.*

COMMENTARIUS.

Suspectos quoque, non minus quàm Adulatores, vel Delatores, cujuslibet sortis, ac conditionis homines habere Principes debent, qui facile sibi constituta Majorum, quidpiamve aliud, ad communem Reipublicæ statum spectans, vel novis oneribus populum gravans, mutandum, innovandum, sive introducendum, suadent. Nam & hi solent sæpè sub specie recti decipere, gratiora, quàm veriora suggerere, & sub publicæ utilitatis prætextu, privatis suis commodis inihiare, Horatianumque illud (a), re ipsa, verissimum reddere:

*Postquam omnis res sua Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curant,
Excussi propriis.*

Vel Plautini Parasiti (b):

*Sed curiosi sunt hic quamplures mali,
Alienas res, qui curant studio maximo;
Quibus ipsis nulla res est, quam procurant sua,
Et curiosus nemo est, quin sit malevolus.*

2 Hos vulgò *Arbitristas*, vocare solemus, quorum naturam, ingenium, & imposturas, ultra alios paucis noster Joan. Marquez (c) satis eleganter perstringit, inquires à Palatiis eliminari debere, quia sæpè solent vana, injusta, indecentia, vel effectu praxique impossibilia, ac semper perniciose, sub exiguo præmio proponere; illisque respondendum esse, quod in simili, aliis, qui magnos thesauros, parva accepta mercede, se detecturos pollicentur, Ennius (d) apud Cicero-rem scripsit,

*Magnas divitias promittunt, & dragma petunt,
Ex iis divitiis sibi deducant dragma, reddant cetera.*

Nos

(a) Horat. lib. 2. satyr. 3.

(b) Plaut. in Stich. Act. 2. scen. 1.

(c) Marq. in gubern. Christ. lib. 1. cap. 16. pag. 95.

(d) Ennius apud Cicero. lib. 1. de divin. in fine.